

Konsekvensbedömning av påverkan på rekreativa värden för detaljplan Hjorthagskransen, 2025

1 Innehåll

1	Innehåll	1
2	Sammanfattning.....	1
3	Bakgrund.....	1
4	Metod och bedömningsgrunder.....	2
5	Nuläge.....	4
6	Konsekvenser.....	6
7	Rekreation i stadens styrdokument	17
8	Referenser.....	21

2 Sammanfattning

Sammantaget bedöms förslaget innebära liten positiv effekt jämfört med nuläget för de bedömda rekreativa kvaliteterna ”Trygghet, tillgänglighet och offentlighet”. För kvaliteterna ”Parktillgång och variation av upplevelsevärden” och ”Barnperspektiv” bedöms förslaget ge ingen eller obetydlig effekt.

3 Bakgrund

Detaljplanen för Hjorthagskransen innebär att naturmark med rekreativa värden delvis tas i anspråk. Detta dokument redovisar vilka effekter detaljplanen för Hjorthagskransen ger för de rekreativa värdena inom Hjorthagen. Dokumentet utgör underlag för framtagande av en miljökonsekvensbeskrivning (MKB). Detaljplanens syfte är att möjliggöra uppförande av

bostadsbebyggelse samt förskola, idrott, kontor och serviceändamål.

4 Metod och bedömningsgrunder

Bedömningarna av detaljplanens påverkan på rekreativa värden har gjorts utifrån ett antal frågeställningar kring detaljplanens effekter på de rekreativa värdena i förhållande till Stockholms stads styrdokument. Några av målen i styrdokumentet redovisas under rubriken ”Rekreation i stadens styrdokument” i denna rapport. Konsekvenserna har i redovisningen kategoriserats i tre olika grupper, ”Trygghet, tillgänglighet och offentlighet”, ”Parktillgång och variation av upplevelsevärden” och ”Barnperspektiv”. Utifrån dessa har frågeställningar tagits fram som sedan bedömts

Ett program för allmän plats har tagits fram av White arkitekter och Exploateringskontoret (Hjorthagskransen, program för allmän plats) som redovisar åtgärder som föreslås för att möta behovet av rekreativa kvaliteter som uppstår till följd av exploateringen och de kompensationsåtgärder som föreslås på grund av att byggnaderna placeras inom park och naturmark. Delar av programmet omfattar ytor som ligger utanför detaljplanens gränser. Bedömningen av påverkan på rekreativa kvaliteter baseras på programmet och förslaget till detaljplan.

Utdrag ur detaljplanen, (utkast april 2025)

De bedömda effekterna på de rekreativa värdena har inordnats i en av effektkategorierna ”stor negativ effekt”, ”måttlig negativ effekt”, ”liten negativ effekt”, ”ingen/obetydlig effekt”, ”liten positiv effekt”, ”måttlig positiv effekt” eller ”stor positiv effekt”.

Stor negativ effekt	Måttligt negativ effekt	Liten negativ effekt	Ingen/obetydlig effekt	Liten positiv effekt	Måttlig positiv effekt	Stor positiv effekt

5 Nuläge

Det område som benämns som Hjorthagskransen i detaljplanen utgörs av parkmark i den gröna kransen runt bostadsbebyggelsen i Hjorthagen. Detaljplanen som bedöms i miljökonsekvensbeskrivningen omfattar en del av Hjorthagskransen.

Naturmarken i och runt Hjorthagen bär tydliga spår från tiden som kunglig jaktpark, men industrierna Gasverket, Elektricitetsverket och hamnen har också påverkat området i stor omfattning. Arbetarstadsdelen Hjorthagen uppfördes med start i slutet av 1800-talet och naturmarken som sparades runtomkring har i över 100 år fungerat som en effektiv buffertzona mot det omkringliggande väg- och industrilandskapet. I och med att Gasverket har lagts ner och området omvandlas till en ny stadsdel med bostadsbebyggelse har Hjorthagskransen fått en ny betydelse med andra värden, som park och rekreationsmark.

Området består till stor del av mycket kuperad terräng. De övre delarna ligger upp till 38 meter över havet och de lägre på 5 meter över havet. Det är svårt att röra sig igenom hela området på grund av den otillgängliga topografin, igenväxning, och avsaknad av gångvägar och trappor. Det finns även höga stängsel från industritiden och runt några fastigheter. På grund av detta är det i dagsläget inte möjligt att uppleva parkmarken som en sammanhållen helhet och det är svårt att förstå hur markens delar hör samman eller skulle kunna höra samman.

De högst belägna platserna ger rikligt med utblickar över såväl Lilla Värtans vatten som den nya bebyggelsen och Nationalstadsparken. Det finns många branta delar, men några flackare partier med lutningar mellan 4 och 10 procent. Utsiktspunkterna är välbesökta och är målpunkter som används för bland annat picknick. Det finns upptrampade stigar som fungerar som genvägar genom området. I den norra delen finns en parkväg som leder vidare mot ett utegym och trappleden mot Ropsten. Konstvägen "Vardagslivets gång" går utmed bollplanerna inom Hjorthagens IP. Hjorthagens natur- och kulturstig är en kommunal promenadslinga med skyltar om det historiska Hjorthagen som visar besökare till intressanta historiska platser. Delar av naturområdet är bullerstört på grund av omgivande vägar.

Idrottsplatsen Hjorthagens IP ligger i en dalgång inom området som kantas av naturmark. Idrottsområdet är inhägnat med höga nätstängsel, både intill bollplanerna och mot naturmarken. Hjorthagens IP består av tre konstgräsplaner för 5-, 7- och 11-mannaspel. Invid finns även fem omklädningsrum. Idrottsplatsen används i stor utsträckning av Djurgårdens IF och Värtans IK för träning och matchspel. Intill den största fotbollsplanen finns Hjorthagshallen som invigdes år 2019 och inrymmer omklädningsrum, cafeteria och träningslokaler. Utanför stängslet mot Vardagslivets gång finns en bouleplan, ytan används också för valborgsfirande. Idrottsområdet är planlagt som idrottsområde och driftas av Stockholm stads idrottsförvaltning.

Det finns en stor hundrastgård intill kvarteret Ljusbågen och ett hundrastningsområde i den norra delen intill kvarteret Villebrådet.

I dagsläget är både de äldre delarna av Hjorthagen och de nya kvarteren i Norra Djurgårdsstaden relativt välförsörjda med parker och lekplatser. I Norra Djurgårdsstadens kommande etapper vid Kolkajen och i Ropsten kommer belastningen på ytorna att öka. Det kan innebära ökat slitage på utrustning och känslig naturmark.

Vistelseytornas kvaliteter inom den gröna kransen runt Hjorthagen bedöms främst vara grön oas, naturlek, skogskänsla, promenad, rofylldhet, picknick/solbad och utsikt. Anlagda kvartersparker med lekplatser finns inom bostadsområdena i Hjorthagen och i de nybyggda delarna mot Husarviken. I båda områdena domineras innehåll av utrustning för småbarnslek. Inom de äldre delarna av Hjorthagen är parkytorna i flera fall planerade som en del av bostadsinnergårdarna vilket gör att de kan vara svåra att hitta av besökare och nyinflyttade. Det är brist på lekplatser som utmanar äldre barn samt oprogrammerade gräsytor för lek samt bollplaner för spontanlek. Det finns ingen park som motsvarar en stadsdelspark i innehåll eller storlek. Det finns en parklek vid Motalaparken vid Abessinien. Pulkabackar finns intill bland annat Rådjursstigen och i Nationalstadsparken.

Det finns ett antal gångkopplingar och stigar mellan de nybyggda områdena utmed Husarviken och de högre belägna äldre delarna av Hjorthagen, men det kan vara svårt att orientera sig, särskilt om man inte är bekant med området. Topografin gör också att det är fysiskt utmanande att röra sig mellan de olika nivåerna. Några

av gångvägarna genom den gröna kransen upplevs som mörka och otrygga under dygnets mörka timmar. Igenväxningen och viss brist på belysning gör också att siktlinjerna är begränsade.

Det finns två grundskolor och ett flertal förskolor i närområdet.

Naturmarken har i stora delar höga och mycket höga ekologiska värden (Naturvärdesinventering Calluna 2021). Området var en del av kungliga Djurgården med lång kontinuitet av skötsel. Inom området finns bland annat värdefulla ekmiljöer med jätteekar och bestånd med olikåldriga träd som ger stora upplevelsevärden.

Utöver detaljplanen för Hjorthagskransen pågår planering för ytterligare fler bostäder i närområdet, bland annat Kolkajen. Inom dessa detaljplaner finns begränsade möjligheter att tillskapa nya parker och rekreationsområden vilket innebär att besöksstrycket på befintliga parker förväntas öka på sikt.

Hjorthagskransen gränsar mot riksintresse för kulturmiljövården enligt Miljöbalken. Bostadskvarteret Abessinien och Gasverket är värdekärnor i detta riksintresse. Riksintresset uttrycks i företeelser som främst tydliggör årsringarna och hur staden vuxit fram. Nationalstadsparken ligger också i närområdet, Nationalstadsparken är också ett riksintresse.

6 Konsekvenser

6.1 Trygghet, tillgänglighet och offentlighet

6.1.1 Frågeställningar

- Kommer tillgängligheten och framkomligheten inom parkmarken att påverkas?
- Kommer de nya byggnaderna påverka upplevelsen av vad som är allmäntillgänglig mark?
- Kommer den upplevda tryggheten inom parkområdena att påverkas?

6.1.2 Sammantagen bedömning; trygghet, tillgänglighet och offentlighet

Stor negativ effekt	Måttligt negativ effekt	Liten negativ effekt	Ingen/obetydlig effekt	Liten positiv effekt	Måttlig positiv effekt	Stor positiv effekt
				X		

Sammantaget bedöms förslaget innebära liten positiv effekt jämfört med nuläget gällande trygghet, tillgänglighet och offentlighet.

Nya byggnader får uppföras dels inom redan hårdgjorda eller ianspråktaga ytor och dels inom befintlig park- och naturmark. Effekten av påverkan på platser som har rekreativa kvaliteter minimeras genom att kvartersmarken runt byggnaderna minimeras. Gångvägar och planteringar anläggs så att gränzonerna mellan allmän plats och kvartersmark tydliggörs och att halvprivata zoner undviks.

Områden som är kvartersmark idag, främst idrottsmark, förs över som allmän plats vilket säkerställer kommunens möjligheter att tillgängliggöra ytorna för rekreation. Gamla staket rivs för att öka tillgängligheten och upplevelsen av vad som är allmänt tillgängligt. Nya kopplingar i form av stigar, trappor och spänger anläggs mellan målpunkter. De topografiska förutsättningarna påverkar dock möjligheten att klara stadens krav på lutningar och tillgänglighet.

Vid Jägmästarplan bidrar den nya byggnaden till att öka tryggheten då torget utanför tunnelbaneuppgången och Vardagslivets gång kan upplevas mörka och folktomma under kvällar och nätter och

Inom naturmarken bidrar frihuggning och slyröjning till överblickbarhet och trygghet.

Byggnaderna vid Ljusbågen

Den nya bebyggelsen placeras på mark som idag är hårdgjord och används för garage samt inom naturmark och ett inhägnat område som används som hundrastgård. Ahlsellvägen förlängs som allmän gata fram till den nya bebyggelsen. I dagsläget är det otydligt vad som är allmäntillgängligt och vad som är privat. En vägbom och skyltning ger intrycket av att området är privat.

Garagelängorna och ytorna runtomkring kan upplevas som otrygga platser. Nya gångvägar byggs i gatans förlängning ut mot utsiktsplatsen på berget och via trappa ner mot idrottsplatsen. Planen innebär att området öppnas upp och gångvägarna kopplas ihop med omgivande parker och naturområden.

De föreslagna kvarteren får relativt små ytor för privata gårdar. Byggnadernas utformning med fönstersättning, höjd på sockelvåning och förekomst av eventuella uteplatser kan komma att påverka upplevelsen av vad som är privat och offentlig yta runt byggnaderna. Byggnaderna har i huvudsak placerats så att gränsen mellan parkmark och kvartersmark går invid naturliga gränser vid höjder eller bergskärningar för att minimera risken att allmänna marken privatiseras. Nya gångvägar och planteringar lokaliseras så att de tydliggör gränserna vad som är allmänt och privat.

Jägmästarplan

Byggnaden vid Jägmästarplan är placerad intill torget. Berget som försvinner är relativt brant och bedöms inte användas rekreation. Byggnaden medför att torget, som kan upplevas mörkt och ödsligt under delar av dygnet blir mer synligt genom fönster i byggnaden och det finns förutsättning för mer liv och rörelse på torget om det blir verksamheter i bottenvåningen.

Den tillkommande L-formade byggnaden mellan Artemisgatan och Rådjursstigen

Byggnaden upptar en del av den yta som utgör entré mot parken från Artemisgatan. Som kompensation för gångstigen ut mot berget föreslås att en ny gångväg med bättre tillgänglighet anläggs från Artemisgatan ut mot utsiktsberget i ett nytt läge. Trottoaren utmed Artemisgatan förlängs fram till utsiktsbergets nya entré för förbättrad trafiksäkerhet. Nya träd föreslås planteras som skärm mot byggnaden inom parkområdet för att minska effekten av påverkan från naturmarken och minimera risk för att det bildas otydliga zoner närmast husen mellan privat mark och offentliga ytor.

Ett nytt övergångsställe föreslås över Rådjursstigens övre del för att förbättra gångkopplingen och trafiksäkerheten över gatan.

Byggnaden vid Villebrådet

Byggnaden uppförs på redan ianspråktagen mark som använts som garage. Delar av området har skötts som park med klippta gräsytor som ansluter mot övriga parkytor. Byggnaden föreslås innehålla en förskola i bottenvåningen som får en förskolegård som vänder sig mot parken. Bostadsbyggnaden bedöms bidra till ökad trygghet jämfört med tidigare användning som garage.

Tillkommande bebyggelse inom idrottsområdet samt påverkan utmed Vardagslivets gång

Den nya idrottshallen uppförs på mark som redan är planlagd som idrottsyta. Marken är brant och svårtillgänglig. En ny trappförbindelse mot Idrottshallens tak samt vidare upp mot Ljusbågen och föreslås intill idrottshallen. Förbindelsen ger förbättrade möjligheter att koppla ihop norra och södra delen av Hjorthagskransen.

Tryggheten utmed Vardagslivets gång bedöms påverkas positivt genom idrottshallen eftersom den sannolikt skapar mer liv och rörelse utmed gångstråket.

Vardagslivets gång kommer fortsatt att vara en separerad gång och cykelväg på allmän plats, men kompletteras av yta som får användas av fordon för tillgänglig angöring till idrottshallen. Den körbara kopplingen sker inom kvartersmark.

Djurgårdens idrottsförenings kansli uppförs på mark som använts för byggnation.

Inom allmän plats, park och natur

Målet i programmet för allmän plats är att stärka de parkkvaliteter som redan finns och att genomföra åtgärder som bidrar till trygghet, tillgänglighet och offentlighet. Ett sammanhängande tema för parken och tydliga parkentréer förbättrar orienterbarheten och tydliggör vad som är offentlig tillgänglig mark.

Tydliga parkentréer med en sammanhållen gestaltning tydliggör var parken är, ökar orienterbarheten och signalerar att den är allmäntillgänglig. Eftersom parken är långsträckt med svaga länkar i form av branter och barriärer behövs också vägvisning inne i parken för att komma vidare. Särskilt viktiga målpunkter såsom utsiktsplatser och lekplatser utformas så att de klarar lutningskraven och kan nås från kringliggande vägnät. Det

kommer dock att krävas trappor vid vissa branta partier vilket gör att närliggande gator även fortsättningsvis fungerar som tillgängliga kopplingar utmed vissa sträckor för dem som inte vill eller kan gå i trappor. Branta passager kompletteras med sittplatser. Framkomligheten i naturmarken är begränsad i dagsläget på grund av staketet runt hundrastgården och utmed Ljusbågens norra del samt utmed idrottsplatsens norra sida. Befintliga stigsystem i naturmarken kan i huvudsak bevaras, men föreslås kompletteras för att öka tillgängligheten.. Frihuggning runt ekar och slyröjning att skapa siktlinjer som ökar tryggheten.

Den rofylldhet som finns idag kommer sannolikt inte att upplevas i samma utsträckning eftersom parken kommer nyttjas i större omfattning. Nya gångstigar och trappor inom naturmarken kommer i huvudsak inte vara belysta på grund av risk för att störa nattaktiva djur. Belysta gångvägar kommer att finnas i samma utsträckning som i nuläget.

Parken utmed Rådjursstigens östra sida är brant med lutningar över åtta procent idag. I kommande projektering av parken kommer tillgängligheten att studeras, men troligtvis kan inte stadens mål ang. lutningskrav uppfyllas fullt ut i alla delar.

6.2 Parktillgång och variation av upplevelsevärden

6.2.1 Frågeställningar:

- Uppnås parkriktlinjerna?
- Kommer rekreativa värden att försvinna eller påverkas?
- Påverkas sammanhängande nät av natur, parker, parkstråk eller gröna promenader?

6.2.2 Sammantagen bedömning; parktillgång och variation av upplevelsevärden

Stor negativ effekt	Måttligt negativ effekt	Liten negativ effekt	Ingen/obetydlig effekt	Liten positiv effekt	Måttlig positiv effekt	Stor positiv effekt
			X			

Sammantaget bedöms förslaget innebära ingen eller obetydlig effekt jämfört med nuläget gällande parktillgång och variation av upplevelsevärden. Parken inom Hjorthagskransen utvecklas genom att etablera platser och målpunkter i olika omfattning. I vissa delar innebär det mindre kompletteringar med sittplatser

och i andra delar rustas befintliga parkanläggningar genom planteringar eller kompletteringar av utrustning. Gångvägar, trappor, spänger och stigar knyter ihop platserna. Entréplatser och slyröjning skapar orienterbarhet och nya siktlinjer. Utbyggnadsförslaget bedöms generellt vara i linje med de styrande dokumentens mål och skrivningar om god tillgång till attraktiva parker och grönområden och att möta stockholmarnas behov av rekreation i en växande stad. Storlek på park som motsvarar en stadsdelspark klaras ej i Hjorthagskransen eftersom det finns svaga länkar med barriärer i form av smala sektioner, vägar och branter, men motsvarande värden som en stadsdelspark kan till stor del uppfyllas genom komplettering av parkkvaliteterna i kransen enligt programmet. I programmet föreslås också att Hjorthagskransen kopplas samman med intilliggande parker i Norra Djurgårdsstaden för att skapa möjlighet till slingor och sammanhängande parkpromenader.

Hjorthagen är generellt väl försörjt vad gäller parktillgång och parkkvaliteter både i dagsläget och efter utbyggnaden. Exploateringen sker både på mark som är park och naturmark samt på ytor som är kvartersmark i dagsläget. Delar av mark som i gällande detaljplan är kvartersmark överförs parkmark och säkras som allmän plats.

De parkkvaliteter som påverkas negativt är främst kopplade till utsiktsplatserna där de nya huskropparna kommer att vara väl synliga och påverka upplevelsen av orörd natur. Skogskänslan och upplevelsen av lugn och ro påverkas i och med ett högre besöksstryck. Upplevelsen av en sammanhängande grön krans påverkas vid Rådjursstigen där det redan idag är en svag länk i det gröna på grund av gatan och att topografin är särskilt utmanande. Ett nytt övergångsställe vid backens topp förbättrar trafiksäkerheten när man ska korsa gatan. I övrigt stärker de nya stigarna och trapporna upplevelsen av en sammanhängande grön krans som också kan kopplas ihop med omgivande parkstruktur. Parkkvaliteter stärks genom fler sittplatser och blomsterplanteringar samt viss upprustning av befintliga parker.

Nedan beskrivs konsekvenserna på respektive plats.

6 100 kvm parkmark överförs till kvartersmark för bostadsbebyggelse. 450 kvm kvartersmark för garageändamål överförs till parkmark. 12 450 kvm kvartersmark för idrottsändamål överförs till park- eller naturmark. 3250 kvm

kvartersmark för industriändamål överförs till park- eller naturmark. Sammantaget ökar allmän platsmark park och natur med 10 050 kvm.

Andel offentlig plats: Offentlig plats är friytor som alltid är öppna och allmänt tillgängliga för allmänheten. Indikator för målet om god tillgång är att 15-20 procent av markytan i täta och blandade stadsmiljöer utgörs av offentlig plats (ref UN Habitat). I Hjorthagen har både nuläget och planscenariet god tillgång på offentliga platser. Inom Gasverksområdet och de sydöstra delarna av gamla Hjorthagen, närmast Stockholm exergis område är 15-20 procent offentlig plats i båda scenarierna och i de första etapperna av Norra Djurgårdsstaden och delar av de äldre delarna av Hjorthagen är 30-50 procent offentlig plats.

Andel park: Parker är i huvudsak vegetationsklädda sociala mötesplatser. De har en storlek och utbredning som möjliggör en mångfald av funktioner. En park definieras här som en kvarterspark på minst 0,2 hektar eller en stadsdelspark på minst 3 ha. Indikatorn för god tillgång på gröna mötesplatser är att 5 procent av markytan utgörs av park i täta och funktionsblandade miljöer (ref UN Habitat).

Tillgången på parker i planområdet och i Hjorthagen generellt är övervägande god eller mycket god både i nuläget och i planscenariet med över 10 procent parkmark. Det finns ingen park inom Hjorthagen som kan klassas som en stadsdelspark, eller kommuncentral park. I kommande etapper inom Kolkajen och Ropsten samt närmast Värtabanan i sydväst som alla ligger utanför planområdet förväntas att andelen parkmark blir lägre, mellan tre till fem procent.

Grön oas inom 200m: Grön oas är friytor som till större delen utgörs av grönska. En grön oas kan vara naturmark, parker, kyrkogårdar, skolgårdar med flera typer av miljöer. Det finns ingen minsta storlek på en friyta och därmed ingen minsta storlek på en grön oas.

Inom planområdet och största delen av Hjorthagen uppfylls kravet på närhet till gröna oaser både i nuläget och i planscenariet. I kommande etapper intill Ropsten och Kolkajen utanför aktuellt planområde kan det bli något längre än 200m inom vissa delar.

Grön offentlig plats: Gröna offentliga platser är de friytor som alltid är öppna och allmänt tillgängliga för allmänheten, och dessutom rika på växtlighet. Gröna offentliga platser är grönskande torg, parker och naturområden (UN Habitat). Indikator på besöksstryck är att det finns minst tio kvadratmeter grön offentlig plats per boende (ref trafikkontoret, exploateringskontoret). Besöksstrycket bedöms vara lågt inom planområdet både i nuläget och i planscenariet. Inom Norra Djurgårdsstadens centrala delar och i kommande etapper runt Kolkajen och Ropsten finns risk för högt besöksstryck både på grund av högre exploateringsgrad med både många boende och betydande andel dagbefolkning. Det kan innebära att kommande parker inom dessa områden och i planområdet kan behöva utformas för att klara ett högre besöksstryck.

Byggnaderna vid Ljusbågen

De nya byggnaderna kommer att vara väl synliga från utsiktsplatsen och parkmarken intill vilket påverkar de rekreativa värdena. Planteringar och träd föreslås i strategiska lägen för att minska påverkan. En del av kvarteret Ljusbågen överförs som parkmark. Plantering av träd och blommande växter stärker vistelsekvaliteterna. Parkmarken i direkt anslutning till de nya byggnaderna är i dagsläget svår att nå på grund av stängsel, dessa tas bort.

Jägmästarplan

Inga parkkvaliteter bedöms påverkas eller tillskapas vid Jägmästarplan.

Artemisgatan

Den tillkommande L-formade byggnaden mellan Artemisgatan och Rådjursstigen påverkar en redan svag länk i det gröna parkstråket. Den gröna kransen smalnas av och blir svårare att uppfatta. Byggnaden är placerad i en tätbevuxen slänt som i dagsläget har begränsade rekreativa värden. Slänten bidrar dock till viss del till upplevelsen av den gröna kransen. Byggnaden kommer även att vara väl synlig från utsiktsplatsen vid Örnberget och påverkar därmed upplevelsen av skogskänsla.

Villebrådet

Den nya byggnaden vid villebrådet är placerad på mark som är kvartersmark även i gällande detaljplan. Gården kommer att

utgöras av förskolegård och bostadsgård. Intill den nya byggnaden mot Gasverksvägen skapas en liten torgyta.

Idrottsområdet

Naturmark som idag är kvartersmark för idrottsändamål överförs till allmän plats, parkmark. Det är främst olika typer av skog som tillgängliggörs genom nya kopplingar. Idrottshallen får eventuellt funktionsytor för rekreation även på taket som nås via en allmäntillgänglig extern trappa. Det är oklart hur allmäntillgängliga dessa ytor kan bli eftersom de ligger inom kvartersmark. Idrottshallen erbjuder möjligheter till fysisk aktivitet och rekreativa värden inomhus.

Inom allmän plats, park och natur

Målpunkter i form av parknoder utvecklas och bildar en kedja av platser med höga vistelsekvaliteter. Framkomligheten förbättras genom stigar, trappor och spänger. Rörelserikedom föreslås vara ett sammanhållande tema för platserna där små lekfulla tillägg bidrar till att locka till rörelse och lek, t.ex. balanslek, rutsch, linbana och klätterrep. Syftet med kompletteringarna är att skapa fler vistelsevärden och lägga grunden för att Hjorthagskransen, tillsammans med kommande parker inom Norra Djurgårdsstaden kan få motsvarande kvaliteter som en stadsdelspark. Strukturen skapar en robust grund för eventuella ytterligare framtida kompletteringar. De nya gångvägarna och stigarna skapar sammanhängande slingor och stråk tillsammans med befintliga parker.

Utmed Rådjursstigens östra sida planeras en lekyta. Förslaget innebär att den öppna karaktären som passar för picknick och vistelse i solen behålls, men parkkvaliteterna förstärks med utrustning för lek, sittplatser och planteringar för blomprakt. Ytan används bland annat för pulkaåkning idag och den funktionen ska finnas kvar. Nya träd planteras i parken utmed Rådjursstigens östra sida för att stärka det gröna intrycket.

Naturmarken i övriga kransen tillgängliggörs genom att gamla staket tas bort och nya stigar och trappor anläggs för att koppla ihop de olika delarna. Skogskaraktären med blandade naturtyper och utsiktsplatser på höjderna behålls i övrigt. Särskilt känslig naturmark skyddas genom att kanalisera besöksstrycket till stigar och spänger.

Hundrastgården vid Ljusbågen blir kvar, men blir mindre. I programmet föreslås att den kompletteras med ett vindskydd och sittplatser. Hundrastningsområdet norr om Rådjursstigen av området påverkas inte.

6.3 Barnperspektiv

6.3.1 Frågeställningar

- Påverkar exploateringen platser för lek och aktivitet för barn och unga?
- Påverkas fördelningen av lekmiljöer för yngre respektive äldre barn?
- Påverkar bebyggelsen miljöer som barn rör sig i?
- Påverkar exploateringen platser som skolor och förskolor nyttjar i sin verksamhet?

6.3.2 Sammantagen bedömning; barnperspektiv

Stor negativ effekt	Måttligt negativ effekt	Liten negativ effekt	Ingen/obetydlig effekt	Liten positiv effekt	Måttlig positiv effekt	Stor positiv effekt
			X			

Sammantaget bedöms förslaget innebära ingen eller obetydlig effekt gällande barnperspektivet. Stora delar av området bedöms inte vara utpräglade lekområden, men de anläggningar och upprustningar som föreslås i form av stigar, spänger, slyröjning med mera kan ge förbättrade möjligheter att röra sig på ett tryggt och säkert sätt genom parkmarken och skapar nya genvägar mot målpunkter i och runt Hjorthagskransen. Eftersom flera av skolorna och förskolorna i närområdet har relativt små gårdar är de hänvisade till att göra utflykter i närområdet. Upprustning av befintliga platser och nya tillägg innebär större valfrihet och variation och minskar slitaget på utrustningen. Nya kopplingar ger bättre möjligheter att nå ut i parken. Kanalisering av besöksstrycket på stigar och spänger minskar slitaget i naturmarken. Den framtida exploateringen bedöms inte påverka pulkabacken.

Ljusbågen

Förbättrade gångkopplingar skapas mot naturmarken och mot idrottsplatsen. Gångtrafiken separeras från biltrafik genom utbyggnad av trottoarer. Förbättrade lekkvaliteter skapas genom upprustning av lekparken.

Jägmästarplan

Byggnaden är i huvudsak placerad inom ett bergsparti som inte används som lekområde.

Artemisgatan

Byggnaden är i huvudsak placerad inom ett brant område med tät vegetation som inte används som lekområde. Byggnaden kommer att vara väl synlig från omgivande naturmark, men bedöms inte påverka lekvärdet.

Villebrådet

Inom Villebrådet planeras för en förskola i bottenvåningen av bostadshuset. Förskolan får en gård som rymmer ger ca 10 kvadratmeter lekyta per barn. Förskolan ligger i direkt anslutning till park och naturmark.

Idrottsområdet

I och med att befintliga stängsel tas bort blir idrottsområdet mer lättillgängligt från omkringliggande bostadsområden och naturmarken. Idrottshallen stärker områdets attraktionskraft för bland annat barn och ungdomar.

Parkåtgärder inom allmän plats, park och natur

Nya tillgängliga gångvägar och kopplingar inom naturmarken skapar möjlighet att röra sig genom parken mellan olika målpunkter på ett nytt sätt och orienterbarheten och tillgängligheten ökar med nya parkentréer och genom färg eller andra signalement som skapar igenkänning och guidning. Barnen behöver inte gå utmed trafikerade gator i samma utsträckning för att nå målpunkter inom parken. Nya målpunkter skapas med olika teman med lekvärden för alla åldrar, men med extra fokus på äldre barn. Ett sammanhängande tema "rörelserikedom" främjar lek och rörelse vid målpunkterna och utmed parkvägarna. Eftersom flera av förskolorna i närområdet har relativt små förskolegårdar är de hänvisade till att göra utflykter i närområdet. Pulkabacken vid Rådjursstigen påverkas inte av exploateringen. Upprustning av befintliga platser och nya tillägg innebär större valfrihet och variation och mindre trängsel. Nya kopplingar ger bättre möjligheter att nå ut i parken. Kanalisering av besöksstrycket skapar mindre slitage i naturmarken.

7 Rekreation i stadens styrdokument

Frågeställningarna som bedöms har formulerats med utgångspunkt ur stadens styrdokument. Nedan listas en sammanställning av målformuleringar och skrivningar som rör rekreation som återfinns i några av stadens styrdokument.

7.1 Översiktsplanen

Skrivningar om rekreation, grönstruktur och parker finns i flera delar i översiktsplanen, bland annat stadbyggnadsmålen ”En växande stad” och ”En sammanhängande stad” samt i beskrivningen av allmänna intressen och lokala utvecklingsmöjligheter för Östermalm. Bland annat finns följande skrivningar:

- ”Genom att utveckla välskötta gröna samband med populära funktioner längs välanvända promenadstråk kan gröna områden bidra i än högre grad till en sammanhängande stad.”
- ”Naturen och parkerna är en viktig del av Stockholms karaktär och uppskattas av såväl Stockholmare som besökare. Att ta tillvara kvaliteterna i det gröna och utveckla parker och naturområden är en självklar del i stadsbyggandet. I takt med att Stockholm får fler invånare behövs insatser för att förbättra de gröna miljöerna, göra dem mer tillgängliga och komplettera med nya parker. Grön mark kommer ibland att bebyggas men stadens övergripande ambition är att förbättra människors tillgång till gröna kvaliteter.”
- ”När stadsutvecklingsområden omvandlas behöver nya gröna miljöer utvecklas i samspel med bebyggelsen. Framväxande stadsdelar behöver parker, torg, idrottsytor och stråk som bidrar med viktiga kvaliteter som gynnar stadslivet. Behovet av nya, större stadsparker med många olika aktiviteter ska prövas. Det är viktigt att den gröna och blå strukturen planeras och anläggs som en stomme tidigt i processen. Då kan de urbana ekosystemtjänsterna integreras, vegetationen få möjlighet att etablera sig och de nya gröna miljöerna kan bidra till stadsdelens identitet. Många stadsdelar ligger naturnära, men har i dag bristande kvaliteter i bostadsnära parker och stråk. I samband med att dessa miljöer kompletteras kommer grön mark ibland att tas i anspråk för ny bebyggelse. Samtidigt är det viktigt att förstärka kvaliteterna så att den upplevda tillgången till bra parker och naturområden säkerställs, inte minst genom drifts och underhållsåtgärder. När tätheten ökar behövs nya parktyper

som klarar ett högre besöksstryck och fler funktioner. Det är viktigt att parkerna får en karaktär som anpassas efter områdets behov, identitet och kvaliteter och att de blir väl integrerade i stadsdelarna. Genom att anlägga så kallade stockholmsstråk – välskötta gröna samband med populära funktioner längs välanvända promenadstråk – kan natur och parkstråkens sammanhållande funktion stärkas. Många miljöer upplevs som gröna, men är svårtillgängliga med otydliga parkentréer och bebyggelse som delvis privatiserar och skymmer. Genom att utveckla mötet mellan det byggda och det gröna – stadsbrynen – med inbjudande gröna entréer, bättre skötsel, parkvägar och nya funktioner kan de gröna kvaliteterna bli tillgängliga för fler. Även ny bebyggelse kantad av en allmän gata eller gång och cykelväg kan vara ett sätt att utveckla mötet mellan byggt och grönt.”

- ”Stockholms parkriktlinjer i Grönare Stockholm är vägledande för att möta stockholmarnas behov av rekreation i en växande stad. Landskapets karaktärsdrag, Stockholms parktradition och stadens gröna kulturvärden ska tas tillvara. Stockholmsstråk och andra former av nya gröna miljöer, kvaliteter och funktioner utvecklas för att få god parktillgång, parkstandard och en sammanhållande funktion.”

7.2 Grönare Stockholm

Grönare Stockholm antogs 2017 och ger riktlinjer för planering, genomförande och förvaltning av stadens parker och naturområden. Dokumentet består av tre övergripande mål och en strategisk vägledning för hur gröna kvaliteter ska säkras i stadens processer. Riktlinjerna tydliggör hur staden ska arbeta långsiktigt med parkerna och naturoden och tillgodose behovet av ekosystemtjänster utifrån planeringsinriktningar och strategier i översiktsplanen och miljöprogrammet.

Följande mål finns i Grönare Stockholm:

- ”Stockholmarna ska ha god tillgång till parker och natur med höga rekreations- och naturvärden. Parker och natur ska vara en del av stadens offentliga rum som kopplar ihop staden och som bidrar till en levande och trygg stad för alla. De offentliga rummen ska vara av hög kvalitet och svara mot olika typer av behov. Medborgarna ska kunna vara delaktiga i kring utvecklingen av sina gröna miljöer.”

I Grönare Stockholm redovisas även parkriktlinjerna från 2006. Riktlinjerna togs fram för att säkra rekreativa kvaliteter i grönstrukturen. De omfattar tillgång och parkstandard. De kvaliteter som ingår i parkriktlinjerna finns kartlagda i Stockholms sociotopkarta.

Parkriktlinjer, God park och naturtillgång:

- Inom 200 meter: Grön oas, lek (naturlek eller lekplats), område med god ljuskvalitet, sitta i solen, promenader
- Inom 500 meter: Blomprakt, bollspel/bollek, parklek, picknick, pulkaåkning
- Inom 1000 meter

7.3 Guide - Friyta i stadsbyggnadsprocessen

Stockholms stads stadsbyggnadskontor har sammanställt definitioner, mål och underlag som stöd för avvägningar av offentlig friyta inom översiktsplanering, områdesplanering, program/förstudier och detaljplaner. Guiden utvecklas löpande. Riktlinjerna som beskrivs här uppdaterades den 19 september 2024. Som stöd i processerna används GIS-analyser som sammanställs i kartunderlag. Indikatorerna nedan är inte gränsvärden eller krav. Avvägningar ska göras i varje enskild plan eftersom förutsättningarna skiljer sig mellan olika platser.

- Indikator för andel offentlig plats: 15-20procent av markytan i täta och blandade stadsmiljöer utgörs av offentlig plats. (ref UN Habitat)
- Indikator för målet om en tät och grön stad är att Stockholmarna har 200 m till grön oas. Med en hög tillgänglighet till grön oas säkerställer staden att även barn och äldre når gröna oaser i vardagen. (ref SLU)
- Indikator för god tillgång på gröna mötesplatser är att 5 procent av markytan utgörs av park i täta och funktionsblandade miljöer (ref UN Habitat).
- Indikator för besöksstryck är att det finns minst 10 procent grön offentlig plats per boende (ref trafikkontoret, Exploateringskontoret)

7.4 Program för hållbar stadsutveckling i Norra Djurgårdsstaden

- Hjorthagsparken utvecklas i anslutning till den nya bebyggelsen i syfte att stärka kopplingen till befintliga Hjorthagen.

- Värna den gröna kransen som omger Hjorthagsberget. Kompletterande bebyggelse som syftar till att koppla ihop det gamla Hjorthagen med Gasverket ska ske på parkens villkor.
- Hjorthagsparken kan bidra till att koppla samman det nya och det gamla Hjorthagen och stärka de sociala kvaliteterna för att öka rörelse mellan delarna.
- Offentligt möter privat- ”I Norra Djurgårdsstaden ska stadsmiljön utformas med en avläsbar indelning i ytor med olika grad av offentlighet.
- Max 200 meter till parker och områden med höga rekreations- och naturvärden och max 500 meter till stadsdelspark.
- Minst 80 procent är nöjda med utomhusmiljön och tillgång till platser för möten och aktivitet.
- Områdets grön- och blåtor ska både kunna fylla olika rekreativa behov som motion och vila samtidigt som de på ett medvetet sätt ska bidra till att stärka de ekologiska värdena.

7.5 Parkplan för Östermalm

Tre mål med strategier finns beskrivna i parkplanen.

1. Östermalms gröna karaktär- Östermalms karaktärsdrag och gröna kulturvärden ska förvaltas. Åtgärder som vidtas ska syfta till att värna och utveckla de kvaliteter och värdefulla natur och kulturmiljöer som finns i stadsdelsområdet.
2. Östermalms gröna vardagsrum- Östermalms parker ska bidra till ett rikt och hälsosamt stadsliv och möta den växande befolkningens behov. Tillgången till gröna mötesplatser ska vara god och parkerna ska utformas och skötas så att de tål ett ökat besöksstryck.
3. Östermalms gröna infrastruktur- På Östermalm ska ett rikt växt- och djurliv värnas. En hållbar grön infrastruktur ska vidareutvecklas för att bidra till stadens klimatanpassning och en mångfald av ekosystemtjänster.

7.6 Grönkompensation

Exploateringskontoret arbetar med grönytekompensation vid inanspråktagande av mark i områden med ekologiska och rekreativa värden, i dagligt tal kallat grönkompensation. Arbetet utgår från beslut i gatu- och fastighetsnämnden från januari 2003. Om en grönyta med ekologiska eller rekreativa värden tas i anspråk för exploatering ska kontoret genomföra grönkompensationsåtgärder.

- En grönyta med ekologiska värden definieras som en yta som ligger inom något av stadens utpekade habitatnätverk, ESBO-områden eller ett område med naturvärdesklass 1-4 enligt SIS-standard för naturvärdesinventeringar.

- En grönyta med rekreativa värden definieras som en yta som har sociotopvärden enligt stadens sociotopkarta.

Grönkompensation syftar till att kompensera för ett värde som går förlorat vid exploatering.

Exploateringskontoret gör även investeringar i allmän plats för att ett behov uppstår till följd av exploateringen och de nya bostäderna. Detta är inte grönkompensation.

8 Referenser

- Här leker vi, Barns och ungas platser för lek och aktivitet i Stockholms stad. 161011. Spacescape och Stockholms stad.
- Översiktsplan för Stockholm, laga kraft 23 mars 2018
- Grönare Stockholm, Riktlinjer för planering, genomförande och förvaltning av stadens parker och naturområden, 2017
- Strategi för offentliga rum, Stockholms stad, 2018
- Rekreation inom Stockholms stad, analys av park och naturtillgången i Stockholm 2015-03-31
- Parkplan Östermalm, 2018
- 4 Indikatorer Hjorthagskransen 24 10 21, Stadsbyggnadskontoret